

Трибуна молодого вченого

Валерія Грисяк,

аспірантка кафедри теорії та історії держави і права
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету
«Одеська юридична академія»

<https://doi.org/10.32782/2306-9082/2020-39-23>

УДК 34.037

Інституційне середовище адвокатури України

Постановка проблеми. Адвокатура є особливим і дуже важливим правозахисним інститутом громадянського суспільства. Але поряд із цим у процесі забезпечення здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі та самостійного розв'язання питань щодо організації своєї діяльності адвокатура формує власне інституційне середовище, відповідно до якого здійснюється адвокатська діяльність. Тож для сучасної загальнотеоретичної юриспруденції є вкрай важливим дослідження інституційних складників адвокатури в Україні.

Мета статті та аналіз публікацій. Метою статті є всебічний аналіз інституційного середовища адвокатури в Україні.

Теоретичною базою дослідження слугували роботи таких учених: М.Р. Аракеяна, Я.П. Зейкана, Т.В. Варфоломеєва, О.Д. Святоцького, Л.В. Тація, Д.П. Фіолевського, С.Я. Фурси та інших.

Виклад основного матеріалу. Ефективна діяльність адвокатури

є важливим складником розвитку сучасної держави. Досягнення належного рівня ефективності та якості адвокатської діяльності зумовлюється багатьма факторами, найважливішими з яких є: нормативне регулювання, освітня, наукова та практична підготовка, професійність, правова активність та інше. Вказані фактори становлять основу для виділення інституційних характеристик адвокатури.

Досліджуючи інституційне середовище адвокатури, варто звернутися до основ інституційної теорії, що були закладені ще у ХІХ ст. Морісом Оріу. Цей відомий науковець вказував, що «інститут – це ідея справи або підприємства, яка здійснюється правовими засобами... Суспільство – це величезна кількість інститутів, що являють собою організації, або інститути, які включають в себе людей, а також ідею, ідеал, принцип, як своєрідне горнило, що видобуває енергію цих індивідів. І якщо спочатку особи, об'єднавшись для спільних дій, утворюють

організацію, то з моменту, коли індивіди, що входять до її складу, усвідомлюють свою єдність, формується інститут» [8, с. 113].

Варто враховувати, що формування та розвиток правової держави багато в чому забезпечується активністю громадянського суспільства та створенням належних умов для індивідів щодо реалізації та захисту наявних прав і свобод.

Щодо цього О.Д. Святоцький зазначає, що «адвокатура – найважливіший правовий інститут, який стоїть на захисті прав і свобод людини й громадянина та відображає стан і рівень демократії в країні. Від того, наскільки вона організована й законодавчо захищена, значною мірою залежить впевненість кожного громадянина у своєму майбутньому, його благополуччя, успішність у бізнесі» [15, с. 12].

Інституційне середовище можна розглядати у двох аспектах: широкому – у цьому випадку йдеться про сукупність усіх інститутів певної галузі; вузькому – у цьому випадку йдеться про внутрішню побудову основного інституту, сукупність усіх структурних, організаційних і функціональних складників, які його формують. Саме в контексті вузького підходу до розуміння нами досліджуватиметься інституційне середовище адвокатури України.

Інституційне середовище складається як система однорідних елементів (субінститутів), які регламентовані відособленими соціальними нормами, взаємопов'язані між собою та відцентровані на виконання окремих положень певного генерального завдання (мети) основного для них інституту.

Щодо цього М.Р. Аракелян цілком слушно зазначає, що «соціальна і правова цінність адвокатури, сконцентрована на розв'язанні найважливішого завдання – захисту прав і свобод людини й громадянина, юридичних осіб, представлення їхніх інтересів,

надання кваліфікованої правової допомоги. Інакше кажучи, аналіз становлення й функціонування української адвокатури свідчить про те, що основна мета її існування базується на гуманістичному принципі захисту прав і свобод людини й громадянина» [1, с. 178].

Інституційне середовище характеризується особливими організаційними та функціональними зв'язками між субінститутами, які його наповнюють.

Аналізуючи адвокатську діяльність, її суб'єктний склад, порядок здійснення і нормативної регламентації, ми можемо встановити, що інституціональне середовище адвокатури України – це сукупність однорідних елементів (субінститутів), які регламентовані відособленими соціальними нормами (морально-етичними, законодавчими), взаємопов'язані між собою та відцентровані на виконання окремих положень певного генерального завдання – захисту прав і свобод людини й громадянина, юридичних осіб, представлення їхніх інтересів, надання кваліфікованої правової допомоги.

Інституціональне середовище адвокатури України формує правозахисний вектор її діяльності, зумовлює особливості форми і змісту адвокатської діяльності та виступає орієнтирами її подальшого розвитку. Зазначена сукупність складається з десяти базових груп субінститутів, а саме:

I. Нормативно-правового забезпечення діяльності адвокатури.

Із серед основоположних актів національного українського законодавства, які містять норми, спрямовані на регулювання адвокатської діяльності, варто виділяти такі: Конституція України, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Кримінально-процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кодекс

України про адміністративні правопорушення, Кодекс адміністративного судочинства України, Кримінально-виконавчий кодекс України тощо.

Ба більше, з метою реалізації правозахисної функції української держави, відповідно до взятих на себе зобов'язань перед Радою Європи, Україною ухвалено відповідні нормативно-правові акти, серед яких значущим є Закон України «Про практику виконання рішень Європейського Суду з прав людини» [14].

II. Морально-етичних норм забезпечення діяльності адвокатури. Містить такі групи субінститутів: а) національні морально-етичні норми адвокатської діяльності; б) міжнародні морально-етичні норми адвокатської діяльності.

Н.М. Таварткіладзе з питання ролі морально-етичних норм у адвокатській діяльності зазначає, що «головною соціальною функцією професійної моралі, зокрема юридичної, поряд із сприянням належному виконанню професійних завдань, є вилучення чи подолання професійних помилок, інших шкідливих наслідків професійної деформації. Вона також є важливим інструментом вироблення професійних якостей працівника, його професійного вдосконалення. Норми професійної моралі складаються з: а) норм, які характеризують стосунки професіонала з людьми, специфічне спілкування з якими становить основу його трудової діяльності; б) норм, які характеризують взаємини професіонала з колективом, у якому він працює, а також із всією професійною групою; в) норм, які характеризують суспільні відносини професіонала загалом» [18, с. 305].

Із серед основоположних міжнародних актів, які містять морально-етичні норми, спрямовані на регулювання адвокатської діяльності, варто виділяти такі: Конвенцію про захист прав людини й основоположних

свобод, що ратифікована Україною 17 липня 1997 р., «Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства», ухвалений делегацією дванадцяти країн учасниць на пленарному засіданні в Страсбурзі 1 жовтня 1988 р., «Основні положення про роль адвокатів», ухвалені VIII Конгресом ООН у серпні 1990 р. [3].

Відомий англійський адвокат Раймон Мюллера зазначав: «Адвокати мають показати, що дотримання норм професійної етики й дотримання принципу незалежності – це не просто спосіб збереження їхніх корпоративних привілеїв, але й спосіб забезпечення реального захисту прав клієнта» [7].

III. Організаційного самоврядування адвокатської діяльності. Містить такі групи субінститутів: а) набуття права на здійснення адвокатської діяльності; б) організаційних форм здійснення адвокатської діяльності; в) нормотворчої діяльності адвокатських об'єднань; г) дисциплінарної відповідальності адвоката.

У ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначено, що адвокатське самоврядування – це гарантоване державою право адвокатів самостійно розв'язувати питання організації та діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом. Водночас адвокатське самоврядування – це визначена нормативно-правовими актами система органів, метою діяльності яких є забезпечення високого професійного рівня правової допомоги, що надається адвокатами в Україні, та реалізація правових гарантій адвокатської діяльності. Основним нормативним джерелом організації та функціонування системи адвокатського самоврядування є розділ VII Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Відповідно до ст. 43 цього Закону адвокатське самоврядування ґрунтується на принципах виборності, гласності, обов'язковості до виконання

адвокатами рішень органів адвокатського самоврядування, підзвітності, заборони втручання органів адвокатського самоврядування у професійну діяльність адвоката [13].

IV. Освітньої та наукової діяльності. Містить такі групи субінститутів: а) підвищення кваліфікації адвокатів; б) наукової діяльності адвокатів.

Підвищення свого професійного рівня є важливим професійним обов'язком адвокатів, дотримання якого має забезпечувати безперервне поглиблення, розширення й оновлення ними своїх професійних знань, вмінь і навичок, здобуття нової спеціалізації або кваліфікації в певній галузі права чи сфері діяльності на основі раніше здобутої освіти й практичного досвіду, забезпечувати адвокатів достатньою інформацією про зміни в чинному законодавстві та практиці його тлумачення та застосування.

У своїй громадській, науковій і публіцистичній діяльності адвокат повинен враховувати необхідність дотримання своїх професійних обов'язків, зокрема тих, що впливають із Правил адвокатської етики. У разі виникнення суперечності між професійними обов'язками адвоката, передбаченими чинним законодавством, Правилами, й обов'язками перед конкретними клієнтами, що впливають із договорів про надання правової допомоги, – з одного боку, та інтересами адвоката, що обумовлені його членством у певній громадській організації, партії, науковому товаристві тощо – з іншого боку, адвокат не має права знехтувати чи поступитись своїми професійними обов'язками адвоката.

V. Додаткової освітньої та прикладної підготовки. Містить такі групи субінститутів: а) стажування осіб, які отримали свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту адвоката; б) помічника адвоката; в) саморозвиток та інші додаткові процедури підвищення власного професійного рівня адвокатом.

Стажуванням є діяльність із формування і закріплення на практиці професійних знань, вмінь і навичок, отриманих у результаті теоретичної підготовки, особи, яка одержала свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту, щодо її готовності самостійно здійснювати адвокатську діяльність із метою отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

Стажування в Україні базується на принципах системності, професійності, єдності програмного та методологічного підходів підготовки стажиста до самостійної адвокатської діяльності. Порядок проходження стажування особами, які успішно склали кваліфікаційний іспит та отримали свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту регулюється Положенням про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, затвердженим Радою адвокатів України 3 лютого 2017 р. [10].

Адвокат може мати помічників серед осіб, які мають повну вищу юридичну освіту. Помічники адвоката працюють на підставі трудового договору (контракту), укладеного з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, з додержанням вимог законодавства про працю та Закону України «Про адвокатуру й адвокатську діяльність». Додатково діяльність помічника адвоката також регулює Положення про помічника адвоката, яке затверджене рішенням Ради адвокатів України № 123 від 1 червня 2013 р. [11].

Кожен адвокат за своїм фахом і покликанням має усвідомлювати, що надання ним якісних юридичних послуг, здійснення правового захисту й забезпечення правової допомоги вимагає високого рівня загальної та професійної правової культури.

VI. За сферами здійснення. Містить такі групи субінститутів: а) спеціалізації в галузях кримінального права і процесу; б) спеціалізації у галузях цивільного права і процесу; в) спеціалізації в галузях господарського права і процесу; г) спеціалізації у справах, пов'язаних із розглядом у європейських та міжнародних інстанціях; г) спеціалізації у сфері сучасних інформаційних технологій; д) спеціалізації в інших окремих сферах і галузях.

В.В. Коваленко та О.Г. Колб виділяють представництво й захист прав, свобод і законних інтересів клієнта як види адвокатської діяльності: у конституційному, цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному судочинстві; у виконавчому провадженні та під час виконання вироку; у міжнародних судових та інших органах; перед органами державної влади та місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами. На їхню думку, такий підхід є найбільш наближеним до реальних проблем, пов'язаних із захистом прав та інтересів юридичних і фізичних осіб і розв'язанням завдань щодо запобігання злочинам [4, с. 257].

VII. За характером правової допомоги. Містить такі групи субінститутів: а) первинної правової допомоги; б) вторинної правової допомоги.

Незалежно від характеру правової допомоги, адвокатура має виконувати три найважливіші функції: 1) захист обвинувачених (підозрюваних) на досудовому слідстві, підсудних у суді першої інстанції, засуджених в апеляційній і касаційній інстанціях; 2) надання правової допомоги громадянам та юридичним особам під час розгляду різних категорій справ (кримінальних, цивільних, адміністративних) у судах та інших державних органах (господарські суди, правоохоронні органи, органи влади й управління); 3) консультативну роботу з надання

порад, консультацій населенню та юридичним особам із правових питань [16, с. 102].

VIII. За формою здійснення. Містить такі групи субінститутів: а) співбесіди та консультування адвокатом; б) представництва та захисту адвокатом.

На думку С.В. Прилуцького, самотійна і принципова правова позиція окремого адвоката в конкретній справі стає основою цілісної та незалежної позиції всієї адвокатської організації щодо наявного режиму законності. Це, зі свого боку, дає йому право займати активну правову позицію щодо процесів реформування правової системи держави. І в цьому плані адвокатура повинна виступати одним із самотійних інститутів громадянського суспільства, активно контролювати й стримувати державу у здійсненні нею влади [12, с. 53].

IX. За зв'язком із розглядом справ у суді. Містить такі групи субінститутів: а) досудової діяльності адвоката; б) діяльності адвоката в суді; в) медіаційної діяльності адвоката.

В.В. Ситюк зазначає, що «під час медіації адвокат, як представник клієнта, повинен сприяти досягненню медіаційної угоди на умовах, які задовольняють інтереси обох сторін спору. Головним завданням адвоката в цьому процесі є не доказування обґрунтованості позиції клієнта іншій стороні спору, не переконання медіатора в правоті клієнта, тут ідеться про представництво клієнта в процедурі медіації, а узгодження інтересів клієнта з іншою стороною, що необхідно для взаємовигідного розв'язання спору між сторонами» [17].

X. Соціальної відповідальності адвокатури. Містить такі групи субінститутів: а) поміркованої комерціалізації адвокатської діяльності; б) безплатної юридичної допомоги адвокатів.

Адвокатам варто помірковано ставитися як до процесів визначення

вартості своїх послуг, так і до загальних питань комерціалізації адвокатської діяльності.

Треба враховувати, що «адвокатській діяльності властиві особливі правові наслідки, які впливають на долі людей. Місце адвокатури в громадянському суспільстві, її відносини з державою, правовий статус адвоката, суть і гарантії здійснення адвокатської діяльності, адвокатська етика та інші питання повинні мати високе суспільне значення, стосуватися не тільки адвокатів, а кожного, хто звернувся по правову допомогу, суспільства загалом» [2, с. 59].

Щодо безплатної юридичної допомоги адвокатів, І.М. Переверза вказує, що, «незважаючи на особливості, що варіюються від країни до країни, є кілька основних завдань, які повинні розв'язати організатори системи безплатної юридичної допомоги: визначення кола осіб, які мають право претендувати на безплатну юридичну допомогу; визначення справ, обсягу юридичної допомоги та кола осіб і організацій, що надають безплатну юридичну допомогу; організація та адміністрування системи безплатної юридичної допомоги, фінансування та контроль якості й обсягу наданих послуг» [9, с. 24].

Інституційний розвиток можна назвати одним із головних принципів подальшого реформування української адвокатури, серед яких також варто виділити єдність адвокатських об'єднань у межах усієї держави, організацію взаємовідносин з органами державної влади на основі партнерства, реформування інституту адвокатури в межах уже наявних міжнародних принципів і стандартів як у галузі надання юридичної допомоги, так і в сфері організації адвокатської діяльності, позиціонування адвокатури як незалежної самоврядної організації, підпорядкованої інтересам не держави, а суспільства і спрямованої на надання професійної юридичної допомоги.

На думку А.Ф. Крижановського, «логіка соціального і правового розвитку сучасної України невблаганно змінює вектор діяльності адвокатури з вузько-державних завдань на громадські й загальнолюдські, у галузі яких верховенство права, пріоритет прав і свобод людини та їх ефективний захист стають головними імперативами функціонування адвокатури. Без розуміння цих імперативів адвокатура залишатиметься в стані значного відриву від громадянського суспільства» [6, с. 37].

Висновки. Розвиток України як правової держави багато в чому залежить від кваліфікації, професійної компетентності та рівня моральних якостей адвокатів. У суспільстві, що ґрунтується на верховенстві права, адвокат виконує особливу роль. Обов'язки адвоката не обмежуються сумлінним виконанням того, що йому доручено виконувати в межах, дозволених законом. Адвокат має слугувати інтересам правосуддя, а також тим, чий права й свободи йому довірено стверджувати й захищати, й обов'язком адвоката є не лише представляти справу клієнта, а й бути його порадником.

Адвокатська діяльність відіграє дедалі вагомішу роль в утвердженні принципу верховенства права та справедливості, сприяє розвитку України як демократичної та правової держави. Від ефективної адвокатської діяльності залежить надійність правового захисту громадян, а відтак і збереження в суспільстві стабільності й громадянського миру [5].

Проаналізовані положення підкреслюють високе значення інституційного середовища адвокатури в контексті не тільки встановлення сутності та природи адвокатської діяльності, але й для загальнотеоретичного обґрунтування положень щодо подальшого розвитку цього найважливішого інституту громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Аракелян М.Р. Правозахисна діяльність адвокатури: теоретико-правовий ракурс : монографія. Фенікс, 2018. 386 с.
2. Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України. Функціональні та організаційні аспекти : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2017. 356 с.
3. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. *Адвокатура в Україні*. Київ : Юрінком, 2010. № 1. 112 с.
4. Коваленко В.В, Колб О.Г. Організаційні форми та види діяльності адвокатури в Україні, їх взаємозв'язок з профілактикою злочинів. *Право України*. 2011. № 10. С. 254–261.
5. Коваль К.П. Перспективи адвокатури. URL: <https://k-z.com.ua/pravovoi-aktsent/24371-perspektivi-advokaturi>.
6. Крижановський А.Ф. Правозахисна діяльність адвоката як фактор правопорядку. *Адвокат*. 2007. № 11/12. С. 36–38.
7. Мюллера Р. Независимость – основной принцип юридической этики. *Адвокат*. 1996. № 11.
8. Ориу М. Основы публичного права. Москва : Изд-во Ком. Акад., 1929. 759 с.
9. Переверза І.М. Особливості основних підходів до моделювання адвокатської діяльності. *Право і суспільство*. 2015. № 6 (2). С. 20–26.
10. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Rishennya/Polojennya_pro_stajuvannya.pdf.
11. Положення про помічника адвоката. Рішення Ради адвокатів України № 123 від 1 червня 2013 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-09-08-polozhennya-140_5bbc6f2dba29f.pdf.
12. Прилуцький С.В. Адвокатура як інститут громадянського суспільства в умовах становлення правової держави. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 12. С. 47–55.
13. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
14. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.
15. Святоцький О.Д., Михеєнко М.М. Адвокатура України : навч. посіб. Київ : Ін Юре, 1997. 224 с.
16. Синеокий О.В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты : учеб. пособие. Харьков : Право, 2008. 496 с.
17. Ситюк В.В. Медіація та правові перспективи її розвитку в Україні. URL: <https://radako.com.ua/news/mediaciya-ta-pravovi-perspektivi-yiyi-rozvitku-v-ukrayini>.
18. Таварткиладзе Н.М. К вопросу о понятии адвокатской этике. *Актуальні проблеми держави та права* : зб. наук. пр. Одеса, 1999. Вип. 6. Ч. 1. С. 303–308.

Грисюк В. В. Інституційне середовище адвокатури України

У процесі здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі та самостійного розв'язання питань щодо організації своєї діяльності адвокатура формує власне інституційне середовище, відповідно до якого здійснюється адвокатська діяльність.

Досягнення належного рівня ефективності та якості адвокатської діяльності зумовлюється багатьма факторами, найважливішими з яких є: нормативне регулювання, освітня, наукова та практична підготовка, професійність, правова активність та інші. Вказані фактори становлять основу для виділення інституційних характеристик адвокатури.

Інституційне середовище можна розглядати у двох аспектах: широкому – у цьому випадку йдеться про сукупність всіх інститутів певної галузі; вузькому – у цьому випадку йдеться про внутрішню побудову основного інституту, сукупність усіх структурних, організаційних і функціональних складників, які його формують. Саме в контексті вузького підходу до розуміння нами буде досліджуватися інституційне середовище адвокатури України.

Інституційне середовище утворюється як система однорідних елементів (субінститутів), які регламентовані відособленими соціальними нормами, взаємопов'язані між собою та відцентровані на виконання окремих положень певного генерального завдання (мети) основного для них інституту.

Інституційне середовище характеризується особливими організаційними та функціональними зв'язками між субінститутами, які його наповнюють.

Аналізуючи адвокатську діяльність, її суб'єктний склад, порядок здійснення нормативної регламентації, ми можемо встановити, що інституціональне середовище адвокатури України – це сукупність однорідних елементів (субінститутів), які регламентовані відособленими соціальними нормами (морально-етичними, законодавчими), взаємопов'язані між собою та відцентровані на виконання окремих положень певного генерального завдання – захисту прав і свобод людини й громадянина, юридичних осіб, представлення їхніх інтересів, надання кваліфікованої правової допомоги.

Інституціональне середовище адвокатури України формує правозахисний вектор її діяльності, зумовлює особливості форми й змісту адвокатської діяльності та виступає орієнтиром її подальшого розвитку. Зазначена сукупність складається з десяти базових груп субінститутів: нормативно-правового забезпечення діяльності адвокатури; морально-етичних норм забезпечення діяльності адвокатури; організаційного самоврядування адвокатської діяльності; освітньої та наукової діяльності; додаткової освітньої та прикладної підготовки; за сферами здійснення (спеціалізації в різних галузях права); за характером правової допомоги; за формою здійснення; за зв'язком із розглядом справ у суді; соціальної відповідальності адвокатури.

Ключові слова: адвокатура, інституційне середовище адвокатури, правозахисна діяльність, самоврядування адвокатської діяльності, сфери й форми здійснення адвокатської діяльності.

Грисюк В. В. Институциональная среда адвокатуры Украины

В процессе осуществления защиты, представительства и предоставления других видов правовой помощи на профессиональной основе и самостоятельного решения вопросов по организации своей деятельности адвокатура формирует собственную институциональную среду, в соответствии с которой осуществляется адвокатская деятельность.

Достижения надлежащего уровня эффективности и качества адвокатской деятельности определяется многими факторами, важнейшими из которых являются: нормативное регулирование, образовательная, научная и практическая подготовка, профессионализм, правовая активность и прочее. Указанные факторы составляют основу для выделения институциональных характеристик адвокатуры.

Институциональную среду можно рассматривать в двух аспектах: широко – в данном случае речь идет о совокупности всех институтов определенной отрасли; узко – в данном случае имеется в виду внутреннее устройство основного института, совокупность всех структурных, организационных и функциональных составляющих, которые его формируют. Именно в контексте узкого подхода к пониманию нами будет исследоваться институциональная среда адвокатуры Украины.

Институциональная среда – это система однородных элементов (субинституты), которые регламентированы обособленными социальными нормами, взаимосвязаны между собой и распределены на выполнение отдельных положений определенной генеральной задачи (цели) основного для них института.

Інституціональна среда характеризується особими організаційними і функціональними зв'язками між субінститутами, які її наповнюють.

Аналізуючи адвокатську діяльність, її суб'єктний склад, порядок здійснення і нормативну регламентацію, ми можемо установити, що інституціональна среда адвокатури України – це сукупність однородних елементів (субінститутів), які регламентовані обособленими соціальними нормами (морально-етическими, законодавчими), взаємопов'язані між собою і розподілені на виконання окремих положень певної генеральної задачі – захисту прав і свобод людини і громадянина, юридических осіб, представлення їх інтересів, надання кваліфікованої правової допомоги.

Інституціональна среда адвокатури України формує правовозащитний вектор її діяльності, передбачає особливості форми і змісту адвокатської діяльності і виступає орієнтирами подальшого розвитку. Згадана сукупність складається з десяти базових груп субінститутів: нормативно-правового забезпечення діяльності адвокатури; морально-етических норм забезпечення діяльності адвокатури; організаційного самоуправління адвокатської діяльності; освітньої і наукової діяльності; додаткової освітньої і прикладної підготовки; по сферах здійснення (спеціалізації в різних областях права); по характеру правової допомоги; по формі здійснення; по зв'язку з розглядом справ в суді; по соціальному відповідальності адвокатури.

Ключові слова: адвокатура, інституціональна среда адвокатури, правовозащитна діяльність, самоуправління адвокатської діяльності, сфери і форми здійснення адвокатської діяльності.

Grisyuk V. Institutional environment of Ukraine advocacy

In the process of protecting, representing and providing other types of legal assistance on a professional basis and independently resolving issues related to the organization of its activity, the Bar forms its own institutional environment in accordance with which the lawyer's activity is performed.

The attainment of the proper level of efficiency and quality of the lawyer's activity is conditioned by many factors, the most important of which are: regulatory regulation, educational, scientific and practical training, professionalism, legal activity and more. These factors form the basis for distinguishing the institutional characteristics of the bar.

The institutional environment can be considered in two aspects: broad – in this case, it is a collection of all institutions of a particular industry; narrow – in this case refers to the internal construction of the main institute, a set of all structural, organizational and functional components that form it. It is in the context of a narrow approach to understanding that we will explore the institutional environment of the Ukrainian Bar.

The institutional environment is constituted as a system of homogeneous elements (sub-institutes), which are regulated by separate social norms, interconnected and centered on the fulfillment of certain provisions of a specific general task (goal) of the basic for them institute.

The institutional environment is characterized by particular organizational and functional links between the institutions that fill it.

Analyzing the advocacy activity of its subject composition, the procedure of implementation and regulatory regulation, we can establish that the institutional environment of the Ukrainian Bar is a set of homogeneous elements (sub-institutes) that are regulated by separate social norms (morally-ethical, legislative) and centered on the implementation of certain provisions of a certain general task – the protection of human and citizen's rights and freedoms, legal entities, representing their interests, providing qualified personnel assistance.

The institutional environment of the Bar of Ukraine forms the human rights vector of its activity, determines the peculiarities of the form and content of the advocacy activity and

acts as a guide for its further development. This set consists of ten basic groups of sub-institutes: legal support for the activity of the bar; moral and ethical standards for the advocacy; organizational self-government of the lawyer's activity; educational and scientific activities; additional educational and applied training; by fields of practice (specializations in various fields of law); the nature of legal assistance; in the form of implementation; in connection with court cases; social responsibility of the lawyer.

Key words: advocacy, institutional environment of advocacy, human rights activity, self-government of advocacy, sphere and forms of advocacy.